

nues, tamen inde non sequitur, materiam simpliciter nullas edere actiones. Materia enim agit suo modo, dum nimirum concurrat ad constitutum compositum & formam facit existere, de quo q. 11. fusiùs agemus.

Solutis jam objectionibus, restat ut argumenta pro nostra sententiâ stabilendam subjungamus. 1. Desumi potest ex varietate questionum, quibus queritur propter Quid. Quot enim sunt diversa questionum genera, tot sunt diversa genera causarum. Atqui quatuor duntaxat sunt questionum genera. E. Major probatur. Quia causa est ratio, quæ affertur ad explicandam questionem propter Quid. E. quodplex questionis, totplex etiam est caufandi modus. Minor probatur. Quia vel queritur à quo res sit, & est efficiens: vel queritur ex quo sit, & est materia: vel queritur, propter quod sit, & est forma: vel denique cujus gratiâ sit, & est finis.

2. Si nullum effectum eget pluribus causis ad sui productionem & existentiam, quàm quatuor, sequitur, quatuor duntaxat esse causas. Antecedens probatur ex inductione omnium & singulorum caufatorum. 3. Nititur hæc assertio nostra autoritate *Aristotelis, Rami, & omnium saniorum Philosophorum*. Unde rectè *Franciscus Suarez. disput. 12. sect. 3.* Tam evidens, inquit, est, esse quatuor causas, ut illud argumentis probare sit supervacaneum. Cum igitur in singulis argumentis pro thesi negante allatis committatur partim Elenchus à dicto secundum quid, partim à non causa ut causa, concludimus, thesin nostram adhuc stare: *Quatuor sunt genera causarum, nec plura, nec pauciora.*

DISQUISITIO VII.

An causa possint perfectè defini?

Thesis approbatur.

Pro negante.

Pro negante.

Pro negante.

Responsio ad argumentum.

Responsio ad argumentum.

PRO negante militat hoc argumentum: Principium non potest defini. Causa est principium. E. Major probatur. Quia definitio constat ex naturâ prioribus. Atqui nihil principis prius. Minor probatur. Quia causa definitur per principium: & ex generis & speciei naturâ, omnis causa dicitur principium, ut supra probavimus. Ad argumentum hoc vulgare respondeo, principium posse defini non à priori sed à posteriori. Elenchus igitur est à dicto secundum quid. Quia non in universum verum est, quòd principia non possint defini. Propositionem itaque limito, principia non possunt defini scilicet perfectè; sed nihil obstat, quo minus im-

perfe-

perfectè & à posteriori possint definiri, ut suprà dictum. Deinde ad majoris probationem: principiis pluralibus, ut vocant, seu collectim sumptis nihil est prius sed principiis singularibus seu seorsum sumptis aliquid potest esse prius. Adde, si libet & hoc: Quod est principium absolute & simpliciter, illud non potest definiri: quod verò est principium duntaxat respectu inferiorum, illud maximè potest definiri & quidem perfectè: Quia aliquid se habet prius, quod in definitione perfectè requiritur. Sed hæc obiter. Quamobrem concludo: Causas quidem posse definiri, sed à posteriori, & definitione imperfectà.

DISQUISITIO VIII.

Quid sit efficiens?

Efficiens ab Aristotele definitur *lib. 5. Metaph. c. 2. & lib. 2. Phys. c. 3.* quodd sit id unde primum est principium, seu initium mutationis & quietis: quam definitionem Franciscus Suarez *disput. 17. s. 1.* ad bonum sensum revocat, ut ibidem videre est, & mox subjungit, Aristotelem in *Physicis* locutum fuisse duntaxat de causis naturalibus. Nos verò secuti *Keckermannum* & alios acutos Philosophos efficientem definimus, quodd sit causa à qua effectum dependet; quæ definitio est bona & legitima, quod in totum explicet naturam definiti: quod definitionis proprium est munus.

DISQUISITIO IX.

An efficiens semper agat propter finem?

Hic canon logicus admodum est vulgaris & usu receptus, ut ejus inefficacior in Scholis sapientum haud sit tolerandus. Sed obijci potest.

1. Si quadam efficientia frustra agunt, sequitur, Canonem non simpliciter esse verum. Nam frustra agere, & agere propter finem, opponuntur.
2. Omne quod agit propter finem, eundem cognoscere & appetere debet. Ignoti enim nulla cupido. Sed multa efficientia, nec finem cognoscunt, nec appetunt. E. non agunt propter finem. Respon. Ad primum argumentum quod attinet, id laborat elencho oppositorum: quia opponuntur, quæ opposita non sunt. Frustra enim agere, & propter finem agere.